

ALEXANDRU BORZA

SANCTUARUL DACILOR

Academician Prof. univ. dr. etnobotanist
ALEXANDRU BORZA

SANCTUARUL DACILOR

Imprimeria MIRTON Timișoara 2001

Redactori responsabili:

prof. Petru Pîlu Gugulanu, maestru coregraf și Nicolae Pârvu, publicist

Moto:

Dacă este adevărat că a existat un „munte sacru și sfânt” Koyyaiiov la Daci, munte foarte înalt cu peșteră în vârf, în care locuia ca un sihastru, marele preot al lui Zamolxes și citea semnele cerului, aducând și jertfă zeului, acel munte a fost, cu cea mai mare probabilitate, Muntele Gugu, cu peștera sa

Introducere

Autorii demni de crezare ai antichității afirmă, și istoricii noștri moderni de seamă admit informația lor, că strămoșii noștri daci aveau un preot suprem, care locuia într-o peșteră din vârful unui munte înalt, numit *Kcoyaiovov* venerat ca un adevărat munte sacru.

În temeiul informațiilor primite din mai multe părți și a cercetărilor mele pe teren, cred că pot identifica muntele sacru al dacilor cu muntele Gugu și peștera sa, aflător în județul Hunedoara. După o primă notiță informativă, publicată în ziarul "Dacia" din Timișoara¹, îmi țin de datorie să expun acum metodic și documentar această problemă istorică, arheologică și antropogeografică.

I. Date istorice despre cultul dacilor și sanctuarul

Κωραιονον

Informațiile istorice despre religia dacilor, despre credințele și cultul lor, sunt destul de bogate și de lămurite. Toate se întemeiază pe scrierile „părintelui istoriei”, marele Herodot, apoi pe scrierile geografului și naturalistului Poseidonios, citate de marele geograf al antichității Strabon.

Pentru a avea cunoștința clară a textului acestor izvoare istorice fundamentale, le public aici în întregime, după traducerea lui Philippide¹, controlată de dl. I. Russu de la Institutul de Studii Clasice din Cluj-Sibiu, împreună cu mine, după ediția critică recentă a textului grecesc.

1. Primul și cel mai de seamă autor al antichității, care ne descrie pe larg, după informațiile primite în orașele grecești de la Marea Neagră, pe care le-a vizitat, viața și credința geților și a dacilor, neamuri tracice locuind pe pământul țării noastre, este Herodot, care a trăit în secolul al V-lea înainte de Christos (484-406) și enarează în special întâmplările dintre anii 546-478 a. Chr.

Iată textul istoriei sale referindu-se la geți:

IV, 93-96: „Mai înainte de a ajunge la Istru (Darius) a supus pe geți care se cred nemuritori. Pentru că Thracii de la Salmidessus și acei care locuiesc mai sus de Apollonia și de Mesambria, care Thraci sunt cei mai vrednici și cei mai drepti, au căutat să se împotrivescă, dar au fost și ei robiți îndată. Despre nemurire ei spun următoarele. Ei cred anume că nu mor, ci că dacă au răposat se duc la zeul Zamolxis {ZaX[^]ioțio), pe care unii dintr-nșii îl numesc

Gebeleizis La fiecare cinci ani² trag la sorți pe unul dintr-nșii și-1 trimit sol la Zalmoxis, însărcinându-1 să arate acestuia păsurile lor de la fiecare dată. Pe sol îl trimet în chipul următor. Unii se așază și țin trei lănci, iar alții apucă de mâini și de picioare pe cel pe care vor să-1 trimită la Zalmoxis și-1 zvârl în sus ca să cadă deasupra lăncilor. Dacă moare pătruns de acestea, ei cred că zeul li-i favorabil; dacă nu moare, ei aruncă vina asupra solului, spunând că-i om rău, și dacă au dat vina pe dânsul trimet pe altul în locul lui. Cele ce trebuie să spună lui Zalmoxis ei le înșiră solului fiind încă acesta în viață. Tot Thracii aceștia, când tună și fulgeră, aruncă săgeți spre cer și amenință-pe--Dumnezeu, pentru că ei cred că nu este alt Dumnezeu afară de al lor. După cum, însă am aflat de la Grecii care trăiesc la Hellespont și la Pont, acest Zalmoxis a fost om, sclav la Samos, și anume sclav al lui Pythagoras, fiul lui Mnesarchus. După ce s-a eliberat, a făcut avere mare și s-a întors acasă. Și fiindcă Thracii duceau viață proastă și incultă, acest Zalmoxis, știutor cum era de chipul de a trăi ionian și de obiceiuri mai delicate decât cele ale Thracilor, deoarece trăise printre Greci și încă pe lângă unul din cei mai distinși înțelepți ai grecilor, pe lângă Pythagoras, și-a făcut o odaie, în care primea și ospăta pe fruntașii concetățenilor săi și-i învăța că nici oaspeții lui și nici urmașii acestora nu vor muri, ci vor merge într-un loc unde vor trăi veșnic și vor avea toate bunătățile. În odaia aceea, în care făcea și spunea cele expuse mai sus, el a pus să-i facă o subterană. Îndată ce a fost gata subterana el s-a făcut nevăzut dintre Thraci, s-a coborât în subterană și a trăit acolo trei ani, iar thracii îl regretau și-1 jeluiau ca un mort. În al patrulea an însă iar s-a arătat printre dânșii și așa s-au încredințat Thracii că cele ce spunea Zalmoxis erau adevărate. Așa spun că ar fi făcut Zalmoxis. Eu despre acestea și despre subterană nici nu zic că n-au fost, nici nu cred tare că ar fi fost, bănuiesc numai¹

că Zalmoxis acesta trebuie să fi trăit cu mulți ani înainte de Pythagoras. Dar ori că va fi fost om Zalmoxis, ori că va fi el vreun zeu pământean al Geților, treaba lui. Geții dar, care au obiceiurile spuse, dacă au fost supuși de Perși, au urmat și ei oștirea cealaltă”.

2. Al doilea autor care ne transmite prețioase informații relativ la chestiunea ce ne interesează este Strabon, marele geograf, care a trăit între anii 63 a. Chr. - 19 p. Chr., scriind 17 cărți. În acestea sunt înglobate informațiile și chiar textele preluate de el de la geograf și naturalistul Poseidonios, care s-a născut la a. 135 a. Chr. și a murit la anul 50 a. Chr.

Iată ce scrie Poseidonios la Strabon despre Daci, respectiv cultul religios al Dacilor:

¹Al. Philippide, *Originea Românilor*, Iași, 1925 (Viața Românească) traducere după textul: *Herodotus*, ed. Fernen Didot, Paris, 1887 prin C. Miiller și Strabon, editura aceeași, 1853-1877 --

²în sensul: după patru ani încheiați

VII, 3, 5: „Se spune anume că un Get, cu numele Zamolxis (*Za/ĀOĀ/ia*) a fost sclavul lui Pythagoras și că a învățat de la dânsul ceva din știința cerului, ba și de la Egipteni câteva, pentru/că și până acolo rătăcise, și că, dacă s-a întors acasă, a avut mare trecere și la șefi și la popor, pentru că prezicea semnele meteorologice, până ce mai la urmă a înduplecat pe rege să-1 ia tovarăș la domnie, ca pe unul care era în stare să anunțe cele ce se întâmplă pe la zei. La început l-au pus preot al celui mai de cinste zeu de la dânsii, după aceea însă a fost pro.C-lamat el însuși zeu, și alegându-și un loc, unde era o peșteră, și până la care nu putea nimeni pătrunde, a trăit acolo, întâlnindu-se numai rar cu alți oameni, afară de rege și de servitori. La aceasta regele i-a dat tot concursul, fiindcă vedea că oamenii îi erau supuși cu mult mai mult decât înainte, ca unuia ale cărui ordine erau date în înțelegere cu zeii. Acest obicei a dăinuit până în zilele noastre, căci totdeauna s-a găsit cineva de așa natură, ca să fie consilier al regelui, iar Geții să-1 socoată drept zeu. Și muntele a fost considerat ca sfânt și-1 numesc sfânt, numele lui e Cogaeonon (*Koyccsovov*) la fel cu numele râului care curge pe lângă dânsul. Când domnea/peste Geți Byrebistas, asupra căruia se pregătea pentru război/divul Caesar, această onoare o avea Decaeneos (*AexceveŒOo*) Poate că și preceptul acela pitagoric, de a nu mânca vietăți, a rămas prin tradiția de la Zamolxis".

VII, 3, 11: „Las la o parte istoria veche a Geților. Cele ce s-au întâmplat în zilele noastre însă sunt următoarele. Boirebistas (*Boipejiiazad*), un Get, după ce a căpătat domnia peste poporul său, a făcut întâiu să răsuflă pe oameni, care fuseseră tare necăjiți din cauza neconținutelor războaie, și apoi atât de mult le-a ridicat puterea prin exercițiu și sobrietate și disciplină, încât în timp de câțiva ani a înființat un imperiu mare și a supus geților pe cele mai multe din popoarele vecine. Și Romanii se temeau de dânsul. Trecea fără frică Istrul și prăda Thracia până la Macedonia și până la Illyria. Pe Geții câți trăiau printre Thraci și printre Illyri i-a sfârâmat, iar pe Boii de sub regele Critasiros și pe Taurisci i-a stârpit chiar cu totul. Ca să facă pe poporenii lui să asculte de dânsul, își luase ca ajutor pe Decaeneos, un vrăjitor,; care călătorise prin Egipt și învățase câteva semne meteorologice~cu care-și da aparența că ar fi în contact cu zeii. Și chiar după multă vreme chiar a fost socotit ca zeu, cum am spus că s-a întâmplat și cu Zamolxis, când am vorbit despre dânsul. Să dau o probă de ascultare: au fost convinși anume Geții să distrugă viile și să trăiască fără vin. Acest Boirebistas a apucat să fie răsturnat, din cauză că s-au răsculat vreo câțiva contra lui, mai înainte de a fi trimis Romanii oștire, împotriva-i, iar urmașii lui au desfăcut statul în mai multe bucăți. Și chiar acum, când a trimis oștire contra lor Augustus Caesar, erau desfăcuți în cinci părți. Pe atunci însă se desfăcuse în patru. Și asemenea desfaceri temporare au avut loc altele în alte dați".

VII, 3, 12: „Din vechime însă a mai avut loc o desfacere a țării în două părți, care durează încă: pe unii anume îi cheamă Daci (*Aa%oua*) iar pe alții Geți. Geți sunt numiți cei dinspre Pont și dinspre răsărit, iar Daci cei din părțile din potrivă, dinspre Germania, și dinspre izvoarele Istrului, și aceștia, cred eu, i-au chemat în vremurile vechi Dai, de unde s-au răspândit și la Attici numele de sclăvTJ Geă șTDaosTCăci e mai probabil aceasta decât că s-ar fi răspândit aceste nume de la acei Scythi pe care-i cheamă Daae. Scythii aceia sunt în adevăr departe, pe lângă Hyrcania, și nu este de admis că ar fi fost aduși sclavi de pe acolo în Attica. Pentru că pe sclavi îi numeau Grecii după locurile de pe unde erau aduși, și anume ori le

dădeau neamului din care făceau parte, de pildă Lydos și Syros, ori le dădeau nume obișnuite prin țara lor, de pildă unui Phrygian îi ziceau Manes ori Midas, unui Paphlagon îi ziceau Tibios. Și așa națiunea care ajunsese la atâta putere sub Boirebista, a fost slăbită de Romani și din cauza discordiilor interne, tot mai sunt în stare însă chiar și astăzi să pună pe picior de război până la patruzeci de mii de oameni".

Textele acestea, atât de pretențioase pentru istoria strămoșilor noștri, au fost în cea mai mare măsură utilizate, interpretate, comentate de istoricii moderni de pretutindeni și în special de istoricii români. S-a căutat a se stabili de aici, în mod critic, istoria politică, militară, economică și culturală a Dacilor. Dar se pot stabili și cunoștințe certe cu privire la religia și cultul Geto-dacilor din aceste texte.

Nu mă ocup aici de interpretările autorilor relativ la religia geto-dacă, la originea și doctrinele ei, căci aceste chestiuni sunt, după părerea mea, cele mai puțin lămurite, deși Katzarov¹ și V. Pârvan², apoi Al. Xenopol³, N. Iorga⁴, C. Giurescu⁵ și C. Daicoviciu⁶ parte le-au analizat în lumina cunoștințelor de istoria comparată a religiilor, or măcar și-au fixat părerea lor competentă, deși contrazicându-se unul altuia. Se discută încă de la Zamolxes (mai corect decât Zalmoxis) a fost considerat ca singurul zeu, ori dacă au venerat Dacii mai mulți zei⁷, ori dacă poate numele de Zamolxis este numai un atribut explicativ al puterii sau înfățișării divinității⁸, deși Herodot îl numește hotărât zeu (*Saifiov*²)

² Katzarov în *Klio*, XXVI (1891) p. 77 et sequ ex Jorga, o.c., p. 85 et alibi ²V. Pârvan, *Getica, o protoistorie a Daciei*, București, 1926, p. 161 et alibi ³Al. Xenopol, *Istoria Românilor din Dacia Traiană*, Ed. III, voi. I, București, 1925, p. 67

⁴N. Iorga, *Histoire des Roumains et de la Românie orientale*, voi. I, parte 1, București, 1937

⁵C. Giurescu, *Istoria românilor*, voi. I, București, 1935, p. 92 ⁶C. Daicoviciu, *La Transylvanie dans l'antiquite*, Extr. „La Transylvanie”, 1938, p. 31

⁷Dr. I. Russu, care se ocupă mai nou de aceste probleme la Sibiu, îmi comunică verbal, că trebuie să admitem doi zei în religia dacilor: Zalmolxes, zeul pământului și Gebeleizis, zeul fulgerelor. Mulțumesc dlui Dr. Russu pentru informații. "Pârvan, o.c., p. 155

Relativ la cultul Dacilor ne interesează aici faptele precise care se pot desprinde din textele clasice în privința jertfelor și a altor practici, a locului jertfelor, a preoților și a locuinței lor. Mai pe larg s-a ocupat de interpretarea textelor în această privință V. Pârvan, care nu poate fi bănuț nici de lipsa unui criticism științific sever, nici de bunul simț al istoricului. Iată care sunt deducțiile lui Pârvan¹:

„Ei cunoșteau jertfa umană o dată la patru ani și aveau practici, ceremonii și incantații vrăjitorești. Marele preot cunoștea semnele cerului și de la el vor fi învățat și ceilalți preoți știința de a face preziceri și a da oracole”.

„Zeul e adorat pe munții înalți... acolo sus, pierdut de lume, și cercetat numai de rege, ca să-i afle sfatul la caz de primejdie și necazuri, stă marele preot. Templul și locuința lui e acolo într-o peșteră. ^ _ , Marele preot nu se coboară decât rar de tot în lumea oamenilor, când are a da vreo poruncă pentru curățirea de păcate... De-abia odată la patru ani națiunea aduce zeului... jertfa cea mai înaltă: un om căruia i se ia viața de carne, spre a i se dăruia cea de spirit, întru marea misiune de a purta sus în cer dorințele și rugăciunile națiunii...”.

“Ca și marele preot, așa și discipolii săi, asceți, vor fi locuit prin peșteri pe vârful neumblate ale munților. Dar loc sfânt, de pelerinaj, va fi fost numai muntele Kwgaionon lângă apa cu același nume, unde era sihăstria marelui preot” (Pârvan, p. 162).

“Preoții, adevărați călugări, se abțineau de la orice hrană vie și de orice creatură, hrănindu-se numai cu miere, lapte și brânză” (1 cp. 296).

Autorii noștri de seamă, în scrieri ulterioare Getice, sunt de acord cu aceste constatări, pe care nu le contest nici eu.

În temeiul acestora pot considera ca sigure următoarele date istorice:

Centrul cultului geto-dac era un munte foarte înalt, venerat ca sfânt, situat departe de așezările omenești, dar totuși în regiunea reședinței regale. Marele preot locuia într-o peșteră din vârful muntelui, ducând o viață de sihastru vegetarian.

Jertfa de om se aducea, foarte probabil, în preajma peșterii, pe • acel munte sfânt.

II. Localizarea topografică a sanctuarului

Κωγαίωνον

Încercări de a localiza *Kcoycciovov* la un anumit munte cu peșteră în vârf nu știu să se fi făcut decât de Xenopol și J. Conea, al doilea numai cu totul incidental. Localizarea aceasta se poate încerca pe mai multe căi de investigație, directe și indirecte, problema prezentând destul interes științific din mai multe puncte de vedere¹.

a) Metoda istorică nu ne ajută la localizarea exactă a Muntelui Sfânt, căci nici un izvor istoric nu precizează locul, după coordonate geografice sau după alte indicii topografice certe. Singurul numele *KdOY&tovov* pe care îl purta muntele sfânt cu peștera marelui preot și râul de alături, deopotrivă, ar fi un indiciu istoric, dacă ar fi rămas și o hartă din acele vremuri. Or acesta nu este cazul.

A doua metodă de cercetare ar fi cea arheologică și anume de a cerceta toate peșterile din vârful munților înalți (peste 2000 metri desigur) și a stabili în temeiul unor obiecte sau inscripții aflate acolo, care este peștera Muntelui Sfânt. Această metodă este destul de promițătoare, căci în județele Hunedoara, eventual Sibiu și Severin, nu prea sunt peșteri locuibile la altitudini mari. Eu, ca vechi cer cetător al munților (în anul 1911 am vizitat întâia dată Retezatul!) cu nosc o singură peșteră care să corespundă datelor istorice certe ale vechilor autori, și această peșteră este aceea de pe muntele Gugu, pe care o voi descrie mai la urmă. Ea n-a fost cercetată prin săpături ³metodice arheologice, de la care de altfel nici nu s-ar putea aștepta mare lucru. Dacii n-au lăsat inscripții, statui sau basoreliefuri, pe cum se știe. Dintre obiectele uzuale vasele fiind la munte de lemn și în zilele noastre, pentru a nu se sparge (ceea ce ar însemna o catastrofa aici, căci nu s-ar putea înlocui în grabă), cu atât mai vârtos vor fi fost exclusiv de lemn în secolul V. a Chr. până la sfârșitul s.I. p. Chr., când este atestată existența unui mare preot în muntele Cogaeonum. Dacii trăiau propriu-zis în "epoca de lemn", deși existau unelte de bronz și de fier, ca destul de mare raritate, la bogății și frunțașii poporului. Pârvan scrie (p. 140): "Vasele de întrebuințare zilnică erau din lemn. Chiar paharele din care se servea la masa regelui geților, erau din lemn". Săpăturile de la Costești și Grădiștea Muncelului¹ au scos la

³ Nu este la nici o întâmplare o "copilărie" sau "naivitate" ori "neseriozitate" să cercetezi dezinteresat o asemenea problemă, cum am auzit pe un savant arheolog român timbrând asemenea cercetări. Nu este doar vorba de căutarea de comori ascunse sau de asemenea întreprinderi pornite din lăcomie, nici de buruieni făcătoare de minuni, cum ar fi "iarba fiarelor", în sensul savantului nostru arheolog

iveală multe obiecte de metal și monede, atât grecești și romane, cât și barbare locale. S-ar putea deci postula, să se găsească și în peștera-locuință a marelui preot asemenea obiecte de metal.

Singurul indiciu arheologic, la peștera indicată de mine, ar fi forma intrării, evident potrivită de mână omenească. Dar și în privința aceasta s-ar putea obiecta, că avem de a face cu o construcție sumară din alte timpuri, făcută de ciobani ori de hoți sau de grăniceri din epoci necunoscute. Arheologia nu și-a spus încă cuvântul autorizat, în temeiul unor cercetări serioase, în privința peșterii Gugului.

c) Metoda a treia este cea filologică - lingvistică, care încearcă să identifice corespondentul de azi al numelui *Kcoyaiiovov*.

Xenopol, în opul citat, p. 67, nota 44, a lansat un nume, care aduce cu cel grecesc: "Dicționarul lui Frunzescu conține numele unui munte Cocaionul (p. 124), arătat ca așezat în județul Argeș lângă Olt și spunând că ar avea o peșteră în care se zice că Zalmoxis' s-ar fi retras. Ar fi foarte însemnat de a se putea constata păstrarea acestei denumiri. Rugând pe dl Zugrăvescu, învățător sătesc din comuna Zeblea, plaiul Lovișteea, județul Argeș, a cerceta dacă există într-adevăr un munte cu asemenea numire, d-sa după o minuțioasă cercetare a tuturor munților din județul Argeșului, eare vin spre Olt, nu a putut descoperi nici pe unul cu numele de Cocaionul. Indicația lui Frunzescu este deci greșită".⁴

⁵Xenopol mai revine o dată la această chestiune la pag. 225, presupunând că s-a păstrat toponimia dacă "nu mai puțin în numele muntelui Cogaeonum, în a cărei peșteră se retrăsese Zamolxis. Aceste numiri răsună și astăzi în acel de *Cocan*, munte din județul Muscel, așezat pe lângă Olt, pe acolo tocmai pe unde un legionar din legiunea I Minervia, trecând pe timpul expediției lui Traian, consacră mai târziu o inscripție Matroanelor Anfane, un fel de zâne casnice, în amintirea acestei a sale treceri pe la fluviul Aluta, lângă muntele Caucazus"¹.

A mai fost propus, fără motivare, de J. Conea² muntele Gugu ca un corespondent al lui *Kcoyawvov*. Eu declarând că cuvântul Gugu se poate deriva ușor din "Cogheonum", scris astfel de greci, dar pronunțat în limba dacică mai asemănător cu româneasca de azi.

Acum pot aduce și analogii pentru explicarea transformărilor fonetice.

Râul Korkas din antichitate, din Balcani, se numește azi *Gurk*, deci Ko = Gu.

Să nu uităm însă - ceea ce ne reamintește foarte judicios dl. E. Petrovici în "Transilvania", 73 (1942), - că Grecii și Romanii au reprodus toponimele de origine barbară, în scris de cele mai multe ori stâlcindu-le. Pentru aceea la stabilirea originii toponimelor la noi trebuie urmat principiul metodologic după care, dacă e vorba de nume neromane (dacice, tracice), se va pleca de la forma populară actuală, întrebându-se diferitele forme găsite la scriitorii antici numai ca puncte de rezim. În felul acesta trebuie procedat și cu cuvintele Gugu și Godeanu, cu eerlițitudine dacice. Răd_ăcina_"gug" ap. are poate și în "Gag-anis", așezare dacică și castru roman din apropiere, la Teregova, Sub Țarcu-este muntele "GuguuCuțului"! -

Chiar cred că derivarea numelui Gugu de la un oarecare "Cogaion" este cel mai serios argument, că suntem pe bune urme căutând sanctuarul Dacilor aici

Dezlegarea problemei însă numai cu aplicarea și a unei alte metode e posibilă.

d) Metoda geografică sau geo-etnologică, cum o numesc eu, trebuie să cerceteze toate masivele muntoase din regiunea dacică, ce corespund datelor istorice certe (înălțime mare, peșteră naturală în vârf, râu cu același nume alături, punct dominant și impresionant prin înfățișare) și prin eliminarea celor puțin probabile să se fixeze, dacă este posibil, asupra ipotezei celei mai probabile și verosimile căutând puncte de rezim și în eventualele considerații antropogeo-grafice.

Dacă n-am avea indiciile sigure ale vechilor istorici, ar fi desigur o naivitate și o copilărie neserioasă să cauți a identifica printre atâția munți cu peșteri din regiunile sud-vestice ale României, "Cogheonul" Dacilor. Numai încrederea mare în premisele istorice m-au convins și pe mine, care țin la linia de conduită a unei prudente rezerve, să sacrific, în legătură cu cercetările mele botanice, în subsidiar, timp și oboseală și acestei probleme. M-am bizuit în privința aceasta și pe destul de temeinica cunoaștere a munților noștri, pe care i-am cercetat, ca puțini alții de la noi.

Procedând astfel, am putea căuta Cogheonul în Munții Retezatului, masiv puternic¹, cu numeroase piscuri ce trec peste 2400 metri, însăși platforma dominantă, "platforma Borescu" a lui De Martonne², aflându-se la 2000 metri. Numai cât din întreg masivul nu sunt indicate, și eu nu cunosc, și nici dl. I. Danciu din Hațeg nu cunoaște peșteri la mari altitudini, fiind munții aceștia alcătuiți din granit și sisturi, în care nu prea se formează peșteri, doar crăpături și chei de eroziune și datorită glaciațiunii diluviale. Calcar este la

⁴ Teodorescu, Daicoviciu, Macrea, etc.

⁵ 'Ackner Anhang, no. 17. Aici numele muntelui și al județului este altul, se referă însă la cazul prim, controlat și dovedit ca fals, încât mă mir că a putut vedea lumina tiparului în această formă.

² I. Conea, *Clopotiva, un sat din Hațeg*, la pag. 134

Paltina și Stănulețe, înspre masivul Borescu, dar fără peșteri și el.⁶

Munții Orăștiei din preajma cetăților dacice, nu ies din etajul fagului și al molidului, deci nu corespund noțiunii și postulatului de "munte înalt" și nici nu au peșteră în vârf de munte. Munții Cugirului și ai Sebeșului sunt înalți, cu plaiuri subalpine și aproape alpine; nu știu să fi aflat cineva în vreun vârf o peșteră locuibilă. La Munții Făgărașului și din Țara Bârsei cred că nu trebuie să ne gândim, căci aceia sunt prea îndepărtați de centrul regatului dacic, Țara Hațegului - Banatul. În Masivul Făgărașului sunt piscuri într-adevăr "înalte", impunătoare la înfățișare, dar lipsesc în vârfuri peșterile. Și prin Bucegi sunt peșteri (vestitul Schit al lalomiței) dar acelea sunt în apropierea albiei, a talvegului de râuri, deci jos de tot. Tot așa și cele din Masivul Pietra Craiului, munte impunător, dar departe de centrul politic geto-dacic. Munții Apuseni sunt plini de peșteri, în masivele lor calcaroase¹ foarte mult vizitate și de mine², dar această țară a agathârșilor nu se ridică peste limita pădurii, ci este acum, și a fost în măsură covârșitoare odinioară acoperită de codrii de fag și mai sus de brad³. Ceea ce se ridică peste etajul montan și e lipsit de păduri (Muntele Mare, Vlădeasa) nu are peșteră în vârf. Să ne îndreptăm atenția spre Banat și Oltenia, căutând un munte înalt cu peșteră, cum este postulatul precis istoric. Începând de la Apus, ne-am putea gândi la Masivul Semenicului și al Pleșuvei învecinate, precum și la Țara Almăjului cu munții săi împrejmuitori, întregul masiv este și azi acoperit de codri nesfârșiți, până sus. Însuși vârful Semenicului, cel mai frumos și mai înalt dintre toate piscurile, era desigur și pe timpul Dacilor acoperit de făgete, ca și azi. Abia sus de tot găsim mici goluri de munte, din care se ridică Vârful Gozna (1449 m) și Pietra Siminicului (1447 m) cu priveliștea lor panorama-tică neîntrecută; lipsesc însă peșterile

Poiana Rușcăi, spre N și NV de Sarmizegetusa, nu este nicăieri din zona forestieră și nu are piscuri proeminente cu peșteră. Ele reprezintă platforma de eroziune oceanică Borescu, dislocată la abia 1300 metri.

Mai rămâne regiunea Parâng-Godianu-Țarcu-Oslea de văzut din acest punct de vedere.

Parângul este într-adevăr și înalt și impunător prin izolarea sa maiestuoasă, străjuind peste Valea Jiului și peste plaiurile oltene. Constituit din roci cristaline, a suferit în diluviu grandioase influențe de glaciație, cu despicări de blocuri, excavații de circuri glaciare, depozite de morene etc. Deși sunt și aici culoare de blocuri despicate, nu cunosc galerii sau peșteri la altitudinea alpină. În mitologia celor vechi pare a fi jucat un rol însemnat acest munte și numele lui a fost mult discutat și disecat de filologi. Mult discutat a fost și Muntele Vâlcan, lipsit însă de peșteri.

Din Valea Jiului spre Vest întâlnim din sus de Câmpul lui Neag mai multe vârfuri de seamă ce se ridică până la limita de sus a pădurilor și mai sus chiar, excitând fantezia localnicilor prin formele lor sau prin conturul impunător. În privința aceasta Muntele Oslea are un rol proeminent. Părintele Măxer din Reșița, originar din Câmpului-neag, îmi comunică faptul interesant, că legendele locale atribuie unui balaur încolăcit în jurul muntelui originea unui șanț străvechi presupus a fi dacic. De altfel în partea Olteniei de Oslea aceasta se leagă un ciclu întreg de legende cu Jorgovan, care a ucis balaurul ce se ascundea prin peșteri. Mai vestită este Peștera Cloșanilor cu o deschidere uriașă, dar ea se află jos în domeniul făgetelor, ca și peștera sau cetatea Bolii din Nordul Petroșanilor, ca și Peștera Comarnic care nu corespunde noțiunii de "munte înalt". Nici unul din cei doi munți Oslea (și Oslea românească are numai 1784 m), nu sunt cu peșteri în vârful lor, care este prea jos și el.

Am lăsat în urmă Masivul alpin bănățean, cu multe piscuri proeminente și văzute chiar de departe, impunătoare. Aici avem cele mai întinse pășuni pe care le cunosc și cele mai mari întinderi lipsite de jepi sau zonă de tuferișe (*Pinus mughus* și *Jimiperus nana* sau *intermedia*). Această lipsă de vegetație lemnoasă nu se explică⁷ numai prin istoria biogeografică particulară a acestor regiuni bana-tice, din epoca postdiluvală, ci în primul rând printr-o activitate pastorală plurimilenară, străveche, continuă, care n-a dat răgaz vegetației o dată distruse prin foc și săcure, să se refacă în dauna pășunii. Geograful De Martonne deosebește ca formă de relief și aici, în continuarea Retezatului, platforma Borescu, închinată spre vest, de la 2000 m până la 1300 și a doua platformă (oligocenică?) numită Râul Șes, cu 200 metri mai jos ca precedentă. A treia platformă, pliocenică, zisă de Governița, este joasă de tot. Din aceste prime două platforme întinse, intensiv pășunate,

⁶ 'Al. Borza, *Retezatul, viitorul parc național al României, "Carpații"*, I, (1933), No. 12

Idem, *Studii fitosociologice în Munții Retezatului*, Bulet. Grădina Botanică

Cluj, v. XIV (1934), pp. 1-84

²E. De Martonne, *Excursions géographiques de l'Institut de Geogr. de l'Univ. de Cluj en 1921*, Resultats scientifiques. Lucr.

Inst. de Geogr. al Univ. din Cluj, voi. I, 1922, p. 43 et sequ

⁷ 'Cercetate de arheologi și speologi [Roth, *Az erd. Erchegyseg barlangjai*; E. Racoviță, P.A. Chappuis, V. Pușcariu și R. Jannet, *Enumeration des Grottes visitees*, Biospeologica, 1929; *Mallász* (peșterile din județul Hunedoara)

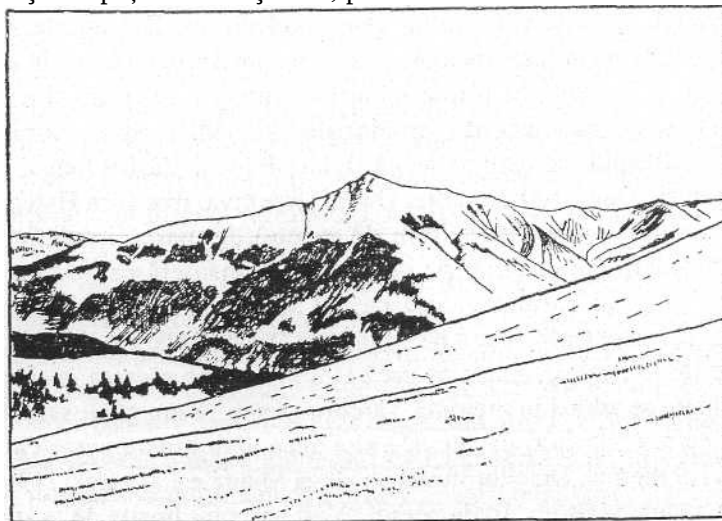
²A1. Borza, *Ghețarul de la Scărișoara*, în "Convorbiri științifice", t. II, 1918, p. 125

³Al. și V. Borza, *Flora Stăni de Vale*, I. Plantele vasculare, Bul. Grad. Bot. Cluj, t. XIX (1939), pp. 21-54

presărate cu stâne în locuri îndosite și izvoare, la limita pădurilor care nu se ridică din văile adânci și îngust ascuțite erozionale, se ridică spre Nord-vest Țarcu-Căleanul, de care se leagă Baicu, Piga și Vârful Petrii, toate cu piscuri peste 2100 m înalte. De la Clopotiva, din Țara Hațegului, duce un plai (potecă sau drum de munte) de mare circulație spre Capul Sălătrucului, drum pe care unii îl consideră ca "drumul lui Traian" legând Sarmizegetusa cu Ad Mediam (Mehadia) unde de fapt și coboară (informația păr. Măxer). Dinspre Caransebeș și toate satele de la poalele munților urcă alte plaiuri pe creasta dealurilor, care toate se adună în preajma Țarcului, unde eu am găsit șanțuri pe care le cred întărituri dacice. De aici duce plaiul mare peste Groapa Bistreî și Pietrele Dracilor în sus pe lângă Muntele Căleanul (2196 m), Trecând spre Sălătmc. Toate aceste "Vârfuri" sunt lipsite de peșteri și prea sunt în calea sutelor de ciobani care urcă la stâne cu sare și alimente, aducând de acolo produse de lapte - caș-brânză.

De cealaltă parte a tăieturii adânci din acest masiv, produsă prin văile erozionale ale Râului Șes, spre Nord și ale Ideagului ("Hidegul") de altă parte, se ridică maestuos un lanț de munți înalți: Branul (2026 m), Qugu (2292 m), Muram (2231 m), Godeanu (2229 m), continuându-se ÎB^yfiru-Dbbrivir-Craiova, ce coboară apoi tot mai mult spre muntele Arjana (1514) de unde dau plaiurile spre Valea Cernei cu Băile Herculane.

Aceste piscuri înalte, începând cu Branul, care este la depărtare de două zile de Clopotiva, o jumătate de zi de la Gura Apii pe Lăpușnicul Mare și o zi de la Gura Zlatii pe Râul Mare din Retezat, prezintă toate forme mai mult sau mai puțin conice, cel mai regulat fiind piscul Gugu. De la Muntele Sălătruc ajungi la această cunună gigantică - ce despărțea odinioară Transilvania de Oltenia și spre apus de Banat, trecând prin abisul văilor erozionale; între-olaltă sunt legate prin plaiurile de culme, ce unesc trei provincii cu trei feluri de populații cu tradiții și obiceiuri bine distincte, deși vorbesc în fond aceeași limbă românească și practică aceeași ocupație strămoșească, păstoritul.

Muntele Gugu, văzut din Sălătruc

Cel mai înalt pisc din această catenă este Vârful Gugului, care are un crac (o ramură) cu un pisc secundar spre N-E. La altitudinea aceasta mare și Gugu și ceilalți munți prezintă fenomene glaciare mărețe, păstrând ca reminiscență din timpurile de bejenie ale diluviu-lui și mici iezere în căldările glaciare dinspre Nord și Nord-Est. Granitul constituant al masivului se despică în blocuri imense sub influența agenților climatici, înghețul și dezghețul apei infiltrate în crăpături, insolație

puternică, vânturi vijelioase. Astfel de acțiuni combinate și de durată incalculabilă au produs aproape sub vârful secundar al Gugului o peșteră mai bine zis un culoar lung acoperit de sus complet prin stânci surpate și acoperite cu pământ și vegetație alpină. Altitudinea peșterii este la cea. 2110 m s.m.

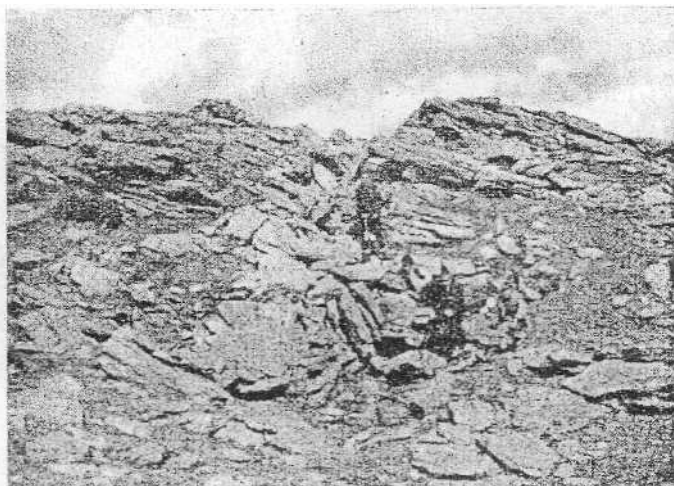
Gugul este singurul munte înalt care prezintă în vârf o peșteră locuibilă, departe de sate și orașe, totuși accesibilă, cu o privesc largă peste trei provincii, prezentându-se însuși muntele, cu poziția sa dominantă ca o culme ce-ți inspiră admirație și venerație față de puterile mistice care ocârmuiesc lumea.

Pentru aceea cred că numai acest munte, cu numele ce aduce la forma transmisă nouă de izvoarele istoriei, poate fi *Kojyawvov*, muntele sfânt al lui Zalmolxe, venerat de Daci și locuit de marele *I* preot, căutător al semnelor cerești din locuri cu largă vedere, trăind pentru binele poporului o viață sobră și aducând jertfă la timpul potrivit.

Înfățișarea peșterii mă întărește și mai mult în această credință.

Ca o completare a indicațiilor, pe care ni le pot da cercetările geografice - etnologice, mai servesc și tradițiile populare locale. În privința aceasta ar trebui făcute cercetări folcloristice întinse prin satele din jur. Eu am stat de vorbă numai cu ciobanii bătrâni pe care i-am întâlnit în drumul meu din 18-22 septembrie 1942, când coborau în grupuri idilice ultimele turme cu ciobanii lor și cu tot avutul mobil al stânelor, dinm.asiyul banatic spre Valea Timișului.. Unii îmi vorbeau despre această peșteră ca despre un loc înfricoșat, în care nu îndrăznesc să intre nici ciobani, nici hoți, nici dezertori din armată, care trec de aici spre Oltenia. Din vorba lor se desprindea un respect mistic inconștient, față de munte și peșteră. Un cioban mai tânăr, care ne-a cercetat seara la stâna Belovășnenilor, unde am înnoptat la întoarcere, ne vorbea despre o cameră mai adâncă a peșterii, spațioasă, cu masă și coloane de marmură, unde se găsește un balaur de lemn cu solzi de aur, care printr-un mecanism "feder" (de arcuri) cască gura când pășești în sală. Această istorisire se reazămă desigur pe lectură, - căci ciobanul era un om sfătos și citit - iar nu pe tradiție veche. Am mai aflat însă, că și Mantu, legendarul haiduc din ultimul deceniu, s-a ferit de această peșteră, ca de ceva grozav de sfânt sau blestemat și trăia pe la stâne sau în sate, la tăinuitori în ipoteza, că peștera Gugului a servit ca locuință marelui preot al

Piscul acesta secundar al Gugului, indicat pe hartă cu cota 2127, este alcătuit de blocuri de granit, Crcicul Peșterii cu Peștera Guș

care ne reamintește prin structura sa întrucâtva gneissul și se dezagregă în blocuri mari. Lespezi și stânci de dimensiuni variate zac împrăștiate pretutindeni, ca un produs obișnuit al acțiunii climatei la această altitudine, unde s-au așternut în epoca glacială zăpezi veșnice, respectiv începuturi de mici ghețari. În masivul din față al Retezatului, ghețarii au luat o dezvoltare mai mare, ajungând limbile lor până la Valea Lăpușnicului Mare, care

curge pe la poalele masivului Gugu. Toate stâncile sunt acoperite de licheni cenușii sau colorați, printre care *Rhizocarpon geographicum* verde-gălbui este mult răspândit, împreună cu componentele asociației lichenice *Gyrophora cylindrica - Cetraria mormoerica*¹. Pe pământul nud sau înierbat dintre pietre zac, ca niște viermișori, lichenii albi *Thamnolia vermicularis*. Pajiștea ce s-a înfiripat printre blocuri și pe pantele mai line și îndepărtate ale piscului este un *Agrostidetum rupestris*, cu multă *Festuca supina*, asociație identică cu cea din Retezat². Printre stâncile de sus domina smocuri rezistente de *Juncetum trifidP*. În dos se urcă ultimele tufe de jepi (*Pinus mughus*) care se continuă în jos într-un desiș.

Vegetația pe Muntele Gugu. Foto Al. Borza

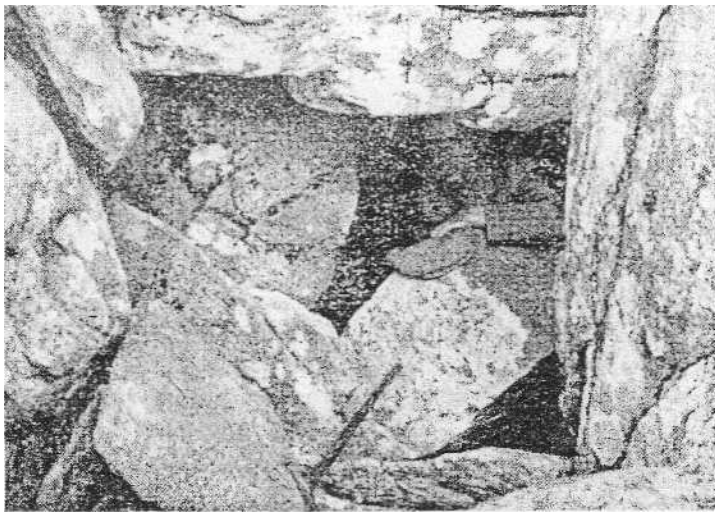
La câțiva metri sub vârful muntelui, într-o vâlișoară, se află intrarea în peșteră. Ea este formată din trei, respectiv patru blocuri de lespezi, care n-au putut fi potriviți în formă de ușă pătrată, decât de mână omenească, cum se vede clar și din fotografia și desenul alăturate. Puțin aplecat poți intra ușor în peșteră, chiar având să treci peste blocul mare ce pare a fi fost așezat anume ca să închidă intrarea

¹Borza AL, *Studii jitosociologice în Munții Retezatului*, p. 54

²Idem, l.c., 40

³Idem, l.c., 38

Cine să fi avut interes să facă aici o ușă regulată la o peșteră în vârful de munte neumblat, dacă nu marele preot, cititor al semnelor cerești, - care se văd aici cu un orizont de largime desăvârșită - o persoană, care dispunea de ajutoare suficiente, ca să potrivească stâncile uriașe în formă de ușă regulată! Căci trebuie să remarc categoria vechime a acestor așezări de stânci, peste care s-a format sol cu vegetație străbună. Te gândești la construcțiile mykenice, la colibele me-galite ori la mormintele preistorice din blocuri de piatră, în care se așezau urnele villanoviene.

Peștera Gugului. Intrarea cu stânca rostogolită. Foto; Al Borza

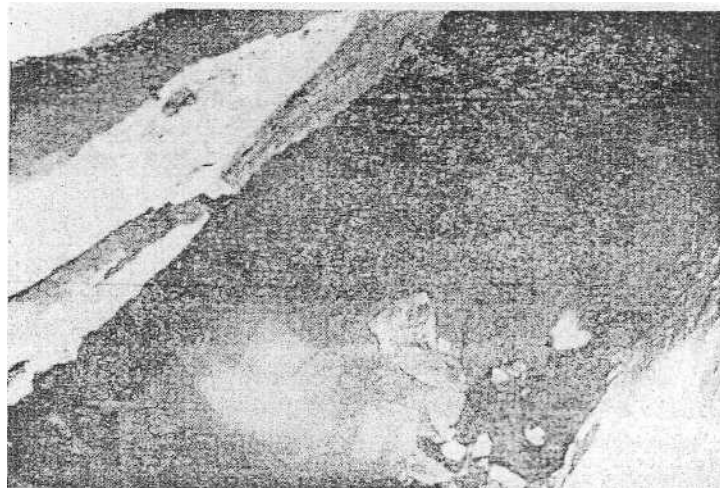
Intrând în peșteră, calci peste câteva blocuri neregulate căzute și pășești mai departe tot peste lespezi, înaintând printre cei doi pereți înclinați, dar netezi, paraleli și înalți ai peșterii, care este de 2 metri largă, 2-3 m înaltă și circa 10 m lungă. Aici puteau sta și dormi cel puțin 10 persoane; puteau face și foc, căci printre blocurile din tavan ale peșterii se putea face cu ușurință o deschidere de coș pentru fum. Mai remarc că lângă un perete stânca

formează un fel de podmol jos, pe care șed și persoanele vizibile în fotografie (Prof. Dr. Al. Buia și elevul N. Boșcaiu, informatorul meu despre această peșteră). Peștera este deci perfect locuibilă și a putut fi chiar confortabilă, pentru marele preot cu tovarășii săi.

Intrarea peșterii, desenată după fotografie de Gh. Pop

În fund peștera coboară puțin într-o încăpere neregulată, cu blocuri mari, gata să se rostogolească peste tine. O cameră de

Interiorul Peșterii Gugului. Foto: Al. Borza

alimente ideală! Tavanul peșterii este din blocuri mari, despicate cu suprafețe netede și drepte, așezate neregulat peste peștera aceasta de forma unui gang.

Fotografia alăturată prezintă interiorul peșterii, fotografiată cu aparatul Leica obiectivul Xenon, deschidere mare, cu expoziție de 90 secunde la lumina difuză ce intra prin ușa peșterii, barată de blocul de stâncă. Aceasta dovedește că ziua se poate sta în peșteră și fără lumină artificială.

Trecând dosul vârfului de munte, unde ar corespunde culoarul peșterii, găsim de fapt în linii mari traseul celor doi pereți paraleli ieșind până aici, dar blocuri mari și mici de granit căzute au umplut acest culoar, care este posibil să fi fost cândva tot peșteră sau mai bine zis cavernă, cu o ieșire și în această parte și cu eventuale deschideri în sus.

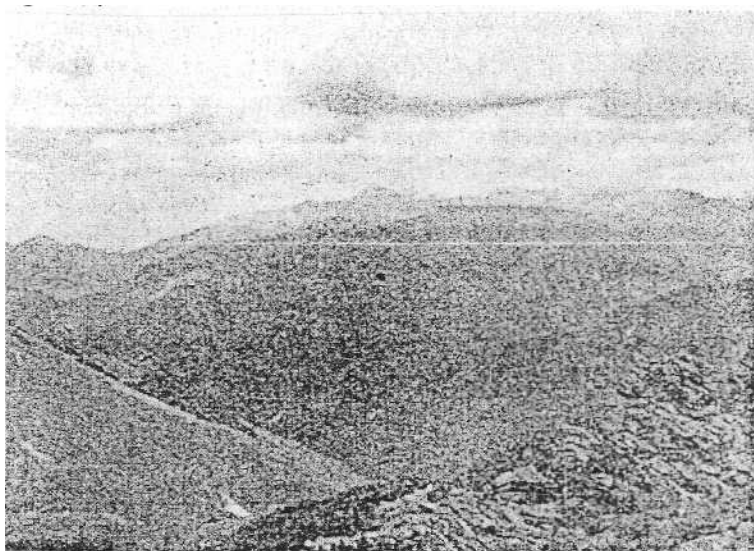
Este cu neputință să-ți explici formarea peșterii întregi, respectiv acoperirea ei regulată cu blocurile imense, fără intervenția mâinii omenești. Văzând această operă mare, vei înțelege sensul legendelor populare, despre "uriași", care ajustează și potrivesc opera gigantică a naturii prin asemenea isprăvi, spre folosul lor.

Cele trei ore petrecute la peșteră le-am folosit pentru studiul ei și al vegetației din jur, precum și pentru fotografiat. N-am putut face săpături sau asemenea cercetări în peșteră, unde trebuiau ridicate stânci și ne puteam aștepta să cadă lespezi uriași din tavan, peste noi. N-am putut constata nici pe pereții regulat despicați - după regulile clivajului - vreo urmă de intervenție omenească. Dată fiind duritatea stâncilor de granit aproape schistos, cu cvartț la suprafață, zgârieturi și sculpturi nici nu sunt posibile de făcut fără unelte mecanice moderne de oțel deosebit de tare ori de diamant. În afară de intrarea construită de om, n-am putut afla nici o altă probă arheologică despre trecutul și originea peșterii. Omul neolitic și al bronzului n-a putut folosi această peșteră dintr-o regiune atât de neospitalieră. El locuia mult mai jos, în peșteri largi din munții calcaroși.

Păstorii zilelor noastre și desigur nici aceia ai îndepărtatului trecut dacic și medieval, n-au locuit în peșteri din vârful, construite cu mare efort, ci jos lângă pădure și izvoare, în stâne de lemn

Hoții nu vin așa de sus, iar grănicerii aveau adăposturi mult mai departe și mai jos, cum arată harta din 1828 a lui Rochel* foarte interesantă pentru cărările de munte, aceleași atunci ca și azi. Jandarmii unguri aveau casă departe în vale.

În dosul intrării panta muntelui este acoperită de un desiș de jepi, curios localizat numai pe o suprafață restrânsă și despărțită de alt pâlnc prin pajiște bogată, pe care tolăniți am luat și masa de excursioniști. Mai jos, între Cracul peșterii și între cracul care trece spre Stâna Zerveștenilor, se întinde "Valea Sacră", largă^plapă ca o piață, "ctt lespezi mari plați în pajiștea rară. Căci vegetația aici e mai mult descheiată, cu pâlcuri de *Cerastium cerastioides*, *Plantago gentianoides*, *Gnaphalium supinum*, *Polytrichum sexangulare*, *Thymus alpestris*. Deci ceea ce este un "Schneetälchen", zăcatoare de zăpadă, până în dricul verii.

Retezatul văzut de la Gugu. Foto: Al. Borza

Acest câmp larg putea fi locul jertfelor, dacă este adevărată istorisirea celor vechi despre jertfele sângeroase ale Dacilor. În apropierea muntelui sfânt cu peștera sacră, nici nu se poate imagina un câmp mai frumos și mai adăpostit de toate părțile, ca acesta, în care să se săvârșească jertfa groaznică în condiții mai sărbătorești, mai aproape de înălțimile cerești. Dar aceasta este o pură supoziție, fără reazim pe vreun text vechi.

Dar există vreun râu cu numele Kogaionon lângă acest Munte sfânt, cum pretind vechii autori? Pe harta militară este numit pârâul ce pleacă de la Gugu și Moraru: "Izvoru Gugului" și așa îl numește și azi poporul.

Deci același Kogaionon = Gugu, cum scrie la carte.

Rezumând constatările mele pot conchide că: dacă este ade vărat, că a existat un "munte sfânt" Kogaionon la Daci, munte foarte înalt, cu peșteră în vârf, în care locuia ca un sihastru, marele preot al lui Zamolxes și citea semnele cerului, aducând și jertfă zeului, acel munte a fost, cu cea mai mare probabilitate, Muntele Gugu, cu peștera sa.

Dacă însă Herodot, Poseidonios și Strabon au scris basme fără temei - pe care totuși le consideră adevărate, fără nici o rezervă, cel mai învățat arheolog român, regretatul academician Vasile Pârvan - atunci evident că va trebui să considerăm ca basm și ipoteza mea de sus, rămânând numai cu satisfacția imensă pe care ți-o procură excursia la acest munte minunat, cu o vegetație alpină interesantă și cu o viață pastorală străveche. Eu cred însă, cu toată tăria, în prima ipoteză, căci pentru ea militează atâtea argumente și împotriva ei nu se poate aduce nici o dovadă, nici un argument

Gugu, cel mai înalt vârf montan

Vârful Gugu (2291 m) este cel mai înalt vârf montan al Banatului aflându-se în Munții Godeanu și având un profil foarte ascuțit. Aici se află punctul de întâlnire al hotarelor Banatului, Olteniei și Ardealului: vechiul triplex confinium. Munții Godeanu ocupă poziția centrală din cadrul grupeii muntoase dintre Jiu și Dunăre și este un nod important din care se respiră, în toate părțile, culmile muntoase: Munții Cernei și Mehedinți (spre nord și sud-vest), Munții Țarcului (spre nord și nord-vest), Munții Retezat (spre nord-est), Munții Vâlcan (spre est). Climatul este aspru și umed, temperatura medie anuală este de 0°C: iarna -10°C, iar vara +10°C.

Din punct de vedere geologic, Munții Godeanu sunt alcătuiți din roci vechi, puternic metamorfozate, acoperite parțial de o cuvertură sedimentară (conglomerate și gresii). Vârful Gugu este alcătuit, la rândul său, din roci amfibolite și de gnaise. El se află așezat pe cea mai importantă culme secundară ce se desprinde din creasta principală a Munților Godeanu: Culmea Moraru-Gugu, aceasta fiind și cea mai înaltă culme cu întinse pajiști alpine și perspective deosebit de spectaculoase. Ea este mărginită de văile adânci ale Râului Șes și Branului. Sub Vârful Gugu se află lacul cu același nume, situat într-o căldare suspendată și asociat cu un lac mai mic.

Pe Vârful Gugu se găsește o peșteră săpată de oameni, pe care prof. Al. Borza o consideră ca locul unde s-ar fi retras Zal-moxis iar Muntele Gugu îl identifică cu Kagheion-ul, adică muntele sfânt al dacilor. De numele acestuia sunt legate numeroase credințe, legende și superstiții. De la el și-au luat numele de "gugulani", o parte dintre locuitorii care conviețuiesc la poalele lui. Ei sunt vestiți pomicultori ("Gugulan cu car cu mere..." este doina care întregeste aceste afirmații - n.a.), dar și buni crescători de oi

Conform unor superstiții, pe Gugu, în ziua de 20 iulie are loc adunarea vrăjitoarelor, iar păstorii evită muntele pentru a fi feriți de trăsnet. Istoria cunoaște câteva cazuri dramatice și de aici, frica care-i domina pe păstorii veniți cu oile aici. Locuitorii din satul Zervești (Comuna Turnu Rueni) dețin o mare parte din stânele de oi de la poalele Gugului. În trecut, numele de Gugu era evitat deoarece se zice că "e rău de lup și de urs și simpla exprimare a numelui ar fi atras fiarele pădurii la stână".

Căi de acces

Cea mai scurtă cale de acces spre Vârful Gugu pornește de la lacul de baraj Gura Apelor (colonia Tomeasa), pe o potecă nemarcată ce urcă pe culmea care unește vârfurile Branul-Gugu-Moraru, până la Șaua Mâțului, situată între vârfurile Morarul și Scărișoara.

Cea mai convenabilă cale de acces spre Gugu pornește din Drumul Național 68, Caransebeș-Hațeg. La km 55,7, după ce se trece de localitatea Sarmizegetusa, spre dreapta, se desprinde șoseaua asfaltată care urcă pe valea Râului Mare, până la barajul Lacului Gura Apei, cale de 31 km, trecând prin Clopotiva-Cabana Gura Slată-Colonia Tomeasa. De la baraj, ocolind conturul Lacului Gura Apei, un drum forestier ajunge până la Poiana Pelegii, distanță de încă 15 km, pe Valea Lăpușnicului Mare. După inundațiile catastrofale din anul 1999 acest drum a devenit impracticabil. Cu o mașină de teren s-ar putea pătrunde pe acest drum, care ocolește lacul, ajungând astfel chiar la piciorul crestei ce coboară de sus din Vârful Gugu, spre lac, denumită Culmea Moraru - Gugu. Drumul ocolește, cale de circa 10 km lacul, până aici. Lăsăm autoturismul și pornim pe o potecă nemarcată, pe această creastă, în sus, timp de 5 ore de urcuș greu, în pantă accentuată, până la Gugu. Efortul depus este răsplătit de priveliștea care se desfășoară în fața ochilor. Priveliștea este senzațională. Drumul de întoarcere, la coborâre este același și îl parcurgem în circa 4 ore până la mașina pe care am lăsat-o aici. În trecut acest traseu era marcat cu bandă albastră, dar acum acest marcaj s-a șters.

O altă cale de acces spre Vârful Gugu: unele poteci nemarcate, deci periculoase și pline de surprize. Sunt trasee lungi și dificile și cel care se încumetă la drum trebuie să posede cunoștințe temeinice și o

rezistență fizică deosebită. Acestea sunt:

- 1.Muntele Mic - Refugiul Cuntu - Vârful Țarcu - Râul Șes - Vârful Godeanu - Șaua Matului - Gugu (circa 15 ore).
- 2.Armeniș - Cantonul Lupu - Refugiul Cuntu - Vârful Țarcu - Râul Șes - Vârful Godeanu - Șaua Matului - Gugu (circa 17 ore).
- 3.Băile Herculane - Cerna sat (32 km pe șosea). De aici pe o potecă, la Plaiul Osiei - Vârful Oslea Romana - Godeanu – Șaua Matului - Gugu (10 ore pe potecă).
- 4.De pe creasta de sud a Munților Retezat, pornind din Șaua Plaiului Mic - Vârful Scărișoara - Șaua Matului - Gugu (circa 11 ore).

Demne de remarcat sunt următoarele: Culmea Moraru - Gugu reprezintă și limita de demarcație a Parcului Național Retezat.

-Vârful Gugu deci cu înălțimea sa de 2291 (sau 2297 m după ultimele măsurători făcute din satelit de americani) este cel mai înalt vârf de munte din Banat.Peștera continuă să ne ofere multe mistere care se cer dezlegate.

prof. Dan Paica
Colegiul Economic Timișoara

De unde venim? Cine suntem?

Prof. Patru Pilu Gugulanu

Termenul de gugulan (ă), vine de la toponimul gugu ca vârful de munte (cucă în formă de con ca și căciulă sau clăbățul gugulanilor pe care îl mai poartă bătrânii) din Kogaion sau Kogoianon muntele sacru și sfânt din masivul Retezat devenit parc național european⁹.

Rădăcina gu radicalul gug cu derivații săi din graiul bănățean al muntenilor din Sylvania montană ca subdialect dacoromân, din limba română ca limbă de sinteză givănită de gugulani, din fondul și forma de aur a strămoșilor noștri care au părăsit cavernele munților din grote, peșteri, vizuini și s-au adaptat la climă și pământ care se adunau în cetate la aboroc, sau oboroc la un loc la joc, sub obroc și jucau în bătaură după dacina străbună, aborigeana de la cuina aborigenilor din valea Danubiului, din arta și cultura arhaică de la Lepenski-Vir, unde este muzeul satului cu descoperiri arheologice inedite arhaice cunoscute Obeliscul lui Hercule al atlantizilor (ciclopi giganți, mari/pogani, titani, uriași) ca lovan Iorgqyan_șau. Medici Nicolae zis Lae satt'Neci care măsoară 2,62 m, din Glimboca măsurat de lemnarul Gașpăr Matei și Madincea Ion zis Lola care i-a făcut coșciugul când a decedat cel mai mare om din lume care nu a încăput în tren. Mergea joia în târgul săptămânal la Caransebeș (car+an+sebeș) descris de Achim Crâșnic din monografia comunei Glimboca și Mihaela Bulbescu^A (Amintiri și imagini din Caransebeș, pag. 60-64). Gugulanatul din țara gugulanilor cu capitala în cetatea district dăvă/ oraș nod de cale ferată și drumuri naționale

Caransebeș, (car+an+sebeș) din care carul inventat de daci cu două roate din lemn de ceroni (gorun, stejar masiv) sau cu patru roate fără năplazi cu care cărau gugulani an de an la târgul săptămânal, joia, fructe: mere, pere, prune, legume ca: grădinarii din Obreja (Tapae dacică din gura văii Bistrei din satul bătrân dintre ape, Axâni, Bistra, Burau, Calova, Iegură, Iezuț. Munteanu, Scoarța, Strâmba,.... Valea Pleșii, Valea Popii din Olan/Punga), lemne de foc în Sebeș hidronim dacic din care s-a format Caransebeș toponim împreunat din car+an+sebeș, capitala gugulanilor de pe cele trei văi: Bistrei de la poarta Ardealului (Porțile de fier ale Transilvaniei), Valea Sebeșului care vine din muntele Mic și Țarcul unde se adună la Aboroc la un loc gugulanii la Sfântul Ilie la agape creștine de rit ortodox, care este paradoxul nostru de nemuritori din preacreștinismul Zamolxist care a fost introdus de Zamolxe în cultul lui din sincretismul monoteist, monahia, monarhia, monogamia, morala pre-creștină a neamurilor care cred și astăzi în nemurire din care sufletul se desparte de trup și merge prin cele nouă vămi (aștrii cerești) până la poarta raiului al cărei portar este Sfântul Petru care deține cheile raiului din grădina Edenului. Obrejenii țin negeea mare la Sf. Petru și Pavel pe muntele Negea și Lespegioara unde urcă vara cu oile la munte. La piatra Scrisă se aduna oastea Domnului în fiecare an la agape creștine de rit ortodox la duminica mare a Sf. Părinți sau păcurarii păstori în vârful Gugu la Sf. Mărie Mare unde se ținea nedeia lor, unde veneau ciobanii din marginea Sibiului, mocanii din Petroșani, agațârși din țara moșilor, pădureni din țara Hațegului, gugulani din jurul Caransebeșului, atlantizi din țara hiperboricilor, bacui, crai, din Craina din Globul Craiovei și. Mshadicaș (Megica) din țara Almăjului, gogidin Baia de Aramă, novaci; polovraci, etc.

Din radicalul gug avem "nume proprii de familie Guga Vidu din Mercina compozitor și dirijor țăran care a dirijat corul din Igrăș la desvelirea bustului lui Eminescu la Sânicolaul Mare, cor mixt pe textul: ce-ți doresc eu ție dulce Românie. Gugă, Gucea din satul Maz: "Tapae dacică (Obreja) Gugeanu, Gugi, Gugoi, Gugoni, Gugulani din Sylvania Montană de la munte. Guguții cei din podgoriile din coline și dealuri de la Miniș, Lipova, Recaș, Lugoj, Buziaș, Silagi Oravița, care au lanță de butuci de vie de diferite soiuri din vinurile bănățene și gugușciuci din pusta Banatului (șesul)

Gugulania sau gugulanatul a fost comitatul/ ducatul al grănicerilor bănățeni ca district din Caransebeș unde a fost cetate dacică Caran-Sebeș pe valea Sebeșului care desparte Caransebeșul vechi de cel nou unde au venit coloniști cehi, slovaci, șvabi colonizați de Măria Terezia ca să se corcească și înmulțească cu românii din cetatea veche a Dacilor din Potoc pârâu dacic ca hidronim ca și Balta Sărată din Mundus unde este Fabrica de Lemn renumită în industria lemnului, prelucrat în mundus toponim dacic.

Gugulaniada din aria de operetă "Ana Lugojană" de Filaret Barbu care a compus-o din balada doinită

⁹ în revista de cultură „Coloana Infinitului”, anul IV, voi. III, nr. 37-39 (mai-iulie), 2001, Timișoara, pp 10-26

în parlando rubato sau molto rubato cu care începe actul doi al operetei după care urmează un potporiu (suită) de jocuri populare dacice din jurul Caransebeșului de la Borlova valea Sebeșului, Agnaviae (Agmonia), Tapae, Valea Bistrei, Cîrpa (Carpaia), Bolvașnița, comuna lui Petru Manțu mare fîmduc care are și balada: Cătu-i țara și Banatul/Nu-i fecior ca Patru Manțu... Vălișoara (denumire de la vale) Vârciorova de la vârf, cucă guguilui cuntului din Țarcu.

Imnul gugulanilor: Gugulane, gugulane, /tu câștigi la milioane/ tot pră mieră și pră pieră/ c-ai frumoasă muiere/ care cu mâna cântărește și la domni privește... care ar cumpăra și gugulana cu ochi frumoși și buze subțirele: gugulane îți dau 1000/ dă-mi gugulana mie/gugulanul este om cumince, le spune domnilor mai naince, eu vînd miere eu vînd piere/ dar nu-mi vînd a mea muiere/ gugulana-i în opinci și are buze dulci/ guguleana-i în obele și are buze subțirele/ îmbrăcată în portul dacilor/fala gugulanilor, care poartă căciulă sau clăbăț din piele de miel bielită crudă, argăsătă și croită după arhietipul dacilor ca boierul de Bistra supranumit ca rege/ împărat Boierebista, nobil tarabostes, tribun care a întemeiat Dacia Mare ca imperiu de la izvoarele Daniubului din Munții Pădurea neagră până la Marea Caspică din Dakistan (Daki-stan) cu armată de peste două sute de mii de cavaleri căluceni care au ținut piept Imperiului roman condus de marele Cezar. Eneia din Tracia unde a fugit în ultimul război Troian a descălicat în peninsula Italică a bătut, toate triburile latine și s-a căsătorit cu Lavinia după Encida lui Vergiliu tradusă de G. I. Tohănenau în ediția a II-a adăugată și completată cu unele idei de-ale noastre de la cercul de Etnofolclor și Etnografie a Universității de Vest din Timișoara care a continuat Institutul Social Banat-Crișana unde eu am condus secția de Etnojocologie căruia i-am pus bazele științifice moderne din jocul de cuvinte din etnologie și jocografie (coregrafie) ca formă arhaică de scris cu picioarele ritmice sau poliritmice în bătătura după dacina străbună din care gugulanii cântă, joacă și scriu cu picioarele (ritmice sau poliritmice) mai în toate formele (posibile în timp, contratimp, sincopat, în ritm axak dacotrac) ca să-i placă în joc fecel (amantele, banițele, codane, cosânzene crăițe, drăguțele cavalerilor căluceni din cultul cabirilor)care-s mîndre și frumoase ca zânele (zeițele pămîntului Bendis, Gaia, Gea, Geala, Genoveva sau Ghenoveva, Gheonoaia lui Gheoniță gugulanul care își avea axion la Brăul din bătrâni a gugulanilor pră picior în ritm akxak dacotrac, ciumpăvit sau schipătat în contract sau sincopat așa cum îl mai joacă gugulanii din gugulanat comitat cu cetate dacică davă/district/opidum oraș capitala gugulanilor Caransebeș cuvânt împremutat din Caran+sebeș din toponimul Caran+ hidronumul Sebeș pe valea căruia era așezat pe dreapta lui vechiul Caransebeș care a fost legat prin podul de fier de Caransebeșul nou de pe drumul național ce leagă Banatul de vechiul regat prin poartă orientală și podul de lemn ce leagă Caransebeșul vechi de Teiuș unde sunt vilele Caransebeșenilor și Teatrul de Vară în cadrul natural unde se țin spectacolele folclorice vara.

Drumul de fier de pe calea ferată spre Timișoara (Timisiensis/ Zurobara) capitala Banatului de la ban care administra și judeca după Jux Valacum sau valahorum din dreptul dacic cutumiar sau pecuniar codificat în condace, codexuri dacice și București capitala României. Mari din Vechiul Regat, cetatea focului nestins cu flacăra aprinsă veșnic Reșița care a construit cele mai vechi locomotive cu aburi și cu foc întreținut de fochist cu cărbuni de cox și de lemn, cu cea mai.. veche cale ferată Oravița-Baziaș-Reșița, unde este și muzeul de locomotive de tip vechi în aer liber. Drumul de fier Caransebeș-Ferdinand (Oțelul Roșu), de la băută din piatra albă dem armură albă de la Rușchița care a fost transportată de Traian cu carele. De la Băuțari țucul (trenul) merge pe trei linii din care cea din mijloc era dințată să nu scape vagoanele peste muntele Poiana Ruscăi din Tara Hațegului pe sub cetatea' Sarmisegetuza (Sărmis-gețuza). Drumul de pământ al dacilor consolidat cu balast (pietriș sau șoatăr) de Boierebista (boier de Bistra), care a descălecat din Silvania/ Montană cu capitala la Arcidava (Vărădia) în Transilvania Ardealului prin Porțile de fier ale Transilvaniei și-a construit cetate la grădiștea muntelui Sarmisegetuza din Dacia mare devenită imperiul dacic din regia dacilor. Drumul romanilor construit de Traian în primul război dacic unde a tăcut joncțiunea armatei sale din cohorte și legiuni la Tibiscus (Jupa) aparținător de cetatea Caran. Drumul lui Mateiaș Crai de pe valea Bistrei descris în monografia văii Bistrei de mai mulți autori.

Drumul gugulanilor după romanul istoric al lui Florin Bănescu care are multe romane despre Slatina/Timiș, fiu de preot bizantolog de la mitropolia Banatului.

Calea sau cărările pe care urcă păcurarii oile la munte după măsuratul oilor și tunsul lor după dreptul dacic în munții lor ca cei de pe valea Bistrei din Poiana Mărului pe Bistra Mărului în Lespegiu și Nedeia unde au obrejenii din Tapae loc pentru pășunat vara oile la stânele lor.

P. Ț. valea Sebeșului uigă ^rvenii r.arg^a]i, stâneleLp,,e ..gugu Nicolae Vlad zis Scrob de la scrobeală (aprețea) cu care își aprețeau cămașa și izmenele pentru că era fâlos. A murit trăsniț în Gugu. Dălcenii, ciclenienții, zăgnenii, roinemenții din turnul lui Ovidiu, borlovenii care urcă pe Muntele Mic unde este și teleferic.

Cei de pe Valea Timișului superior urcă prin Poiana Ruscăi pe guguilui cuntului din Munții Țarcului toponime dacice de la țarcul de oi de la stânele lor ca proprietari din timpul lui Zamolxes care a făcut vegetarieni (abstinenți) cu preparate din lapte de oi după rețete dacice. Cei din Armeniș și Feneș urcă cu trenul forestier în munții Carpați, frați cu strămoșii noștri lipiți de ei, după Florus.

Teregovenii (ceregovenii) urcă din Poiana Ruscăi pe guguilui Cuntului de pe Țarcul unde au stânele de vară la

iarbă grasă de munte este și tren forestier pentru transportat lemne pentru industria lemnului mundus (balta Sărată) unde este fabrica de mobilă dezvoltată și recunoscută în lume.

Carpenii (valea Timișului) urcă cu oile prin sarul bătrân Carpaia în munții Carpați occidentali frați cu strămoșii noștri daco-traci lipiți de ei de unde axioma/sintagmă: codru-i frate cu românul.

Buchineții din Buchini, Bolvașnița lui Petru Mantu, haiduc sau lotru cum a fost Voina care a practicat lotria în timpul cuceririi Daciei de Traian, mare tiran din antichitate care a deportat peste cincizeci de mii de sclavi din legiunea dacică în țările de jos ale imperiului, din care peste zece mii au murit în arenele romane, ca gladiatori în luptă cu dacia armă de luptă dacică și împugilați mâncați de fiare sălbatice lei, leopardi, tigri, etc. peste cincizeci de mii au fost omorâți în JQacia_ cucerită pentru a-i înlocui cu ostașii veterani din orientul apropiat • inclusiv țigani care-și zic romi că au fost aduși în Dacia fericită și mare a lui DecghaLrJege-erQU martir și sfânt care și-a sacrificat viața pentru pământul moștenit de la Zamolxes ca mare zeu (moș zeu), care a introdus în cultul său scintretismul monoteist, monarhia, monahia, monogamia, morala precreștină de nemuritori conservatori și păstrători de valori materiale și spirituale la scară umană/ universală, descoperite în ultimul timp de noi în campanii de cercetare științifică cu aparate moderne de imortalizare în filmele documentare alb/negru și color pentru a demonstra arta și cultura, civilizația și cunoașterea lor în Europa și în lume despre acești gugulani arhaici/ autohtoni, blajini și buni la suflet, cinstiți și credincioși, deștepți, distractivi, drepți și viteji care și-au păstrat credințele și dacinile ca obiceiuri tradiționale ale pământului prin axioane și condace codexuri dacice din legile bellagines ca legi frumoase ale pământului, dirredreptul dacic cutuminal.sau. pe funiar păstrat în jux valacum sau vaiahorum după 5B15elur.ile pământului de banii din Banat, cneji (primari) crai, domni, duci, eranhi, Fârșeroți (fârtați) generali și mareșali din granița Banatului în denumiri de cântece" populare avem axioanele gugulanilor din brăurile bătute de cavaleri/ căluceni din Silvania bănățeană ca brăul din bătrâni al gugulanilor cu care se începe hora satului în duminici și sărbători în ritm asak dacotrăc cimpăvit sau șchiopătat în contract sau sicopat cum este Căluceanu, călucerii, călușarii sau călușarii reconstituit în monografia etnojocologică din tapae Dacică (Obreja) lucrare de sinteză intitulată documentar și sugestiv: după 2000 de ani un joc se naște a doua oară -jocul călușarilor, contribuții la istoria vie a jocului românesc bătută la mașină în 5 exemplare cu ocazia centenarului Asociației de călușari "Boierebista" din anul 1972 la Negea mare cu hramul bisericii creștine de rit ortodox, care este un paradox pentru noi românii ca nemuritori din precreștinismul zamolxist, care a fost refuzată de cenzura comunistă pentru documentele inedite din istoria vie, din care am adunat fiii comunei cu satele aparținătoare și am jucat, pe generații copii de grădiniță grupa mare / 5-6 ani, copii de școală clasa 1-4, elevi clasa 5-8, elevi de liceu, studenți, juniori, seniori și bătrâni în total 173 cu prim vătaf vătafi la fiecare generație în număr de 7, cu stindardul de luptă al dacilor dragonul pe care l-am confecționat la Teatrul Național din Timișoara. Acest spectacol grandios a fost a doua zi de negee în 30 iunie 1972 în fața goșcilor veniți din toată Silvania Banatului și țară care au participat cu Ansamblul gugulanilor în 1973 la Deva (Dava Dacică), în iarnă și a obținut premiul juriului de coregrafi din toată țara având ca președinte pe prof. dr. doc. Mihai Pop profesorul meu care m-a felicitat și strâns în brațe de el căruia i-am demonstrat istoricul și originea lui prin gugulani mei, care este foarte arhaică din cultul cabirilor cavaleri/ căluceni din Carpați frați cu strămoșii noștri aborigeni lipiți de ei care s-au așezat pe cele trei văi din țara gugulanilor gugulanatul cabirilor din gugulaia sau gugulaniada care "cantăjoacă și scriu cu picioarele (ritmice sau poliritmice), mai în toate formele (posibile) ca să-i placă în joc fecel (amantele, codanele, cosânzenele, crăițele drăguțele cavalerilor/juni călușari), mândre și frumoase ca zânele (zeițele din povești lumești, poșmândrite în grai gugulănesc) jocografie ca formă arhaică de scris cu picioarele ritmice sau poliritmice în bătătura în dacina străbună din scrisul bănățean al gugulanilor descoperit și descifrat de mine la gugulani unde jocul (giocul) este de prim loc în ierarhia valorilor arhaice din Silvania montană din care au evoluat picioarele metrice din versificația antică folosite de Homer în Iliada lui, ca prim tracolog care a rezervat cântul X tracilor aliați cu fârșeroții (fârtați) troieni după diagrama lui Hefestion, care a pus bazele metricii antice descoperite în picioarele ritmice a cavalerilor căluceni din Carpați și Danubiu, care este axa principală a Europei continentale care leagă apusul (vestul) de răsărit (estul) pe unde trecea meridianul 30 și paralela 45 din buricul pământului de pe harta planiglobului din globul pământului din cele două emisfere din lume veche și nouă legate de brăul ecuatorului dintre cei doi poli de nord și sud unde sunt găurile pământului din țara atlanților și lemurienilor pe unde vin farfuriile zburătoare O.Z.N.-urile, după fotografiile făcute la NAȘA deasupra polului de nord prin sateliți ai pământului.

În călușariada mea, lucrare de proporții și sinteză la care am adunat și cules foarte multe axioane bătute din brăuri călușărești din condace codexuri dacice din gugulania sau gugulanatul cu capitala la Caransebeș de pe cele trei văi ale sale unde am descoperit și descifrat din algoritmi, antilogaritmi, aritmi din aritmetica pașilor de joc care pentru mine au fost teze antiteze ipoteze din teoria și practica numerelor din care patru operații din aritmetica arhaică jucată și scrisă cu picioarele ritmice sau poliritmice în bătătură după datina străbună prin bioritm și biomecanica exercițiilor fizice și psihice care produc bioenergie în aura corpului (trupului) și sufletului (spiritul) jucătorului din confrerii ale călușarilor din cologaritmi dipirici formați din două pirice care pot fi ditirambi în versificația antică din curitmie care dau satisfacție spiritului la

creație și procreație la imaginație și meditație, la reacție și satisfacție. La virilitatea și virtuozitatea prin logaritmi prin poliritmia strămoșilor noștri dacogetopelasgotracilor-valahi care au pus bazele poliritmiei din adunare, scădere, înmulțire și împărțire din scrierea jocografică (coregrafică) ca formă arhaică de scris descifrată de mine din figurile sau formele de scris cu picioarele ritmice și poliritmice în bățatură după dacina străbună, din care dacina (datina) funcționa ca lege a pământului din dreptul dacic cutumiar sau pecuniar codificate în condace, codexuri dacice din legile bellagines ca legi frumoase ale pământului (bel = frumos; lagines = legi) din Dacia fericită (Felix) a lui Zamolxes care a trăit cu mult înaintea lui Pitagora care a fost discipol ca mulți greci atei care descind și ei din pelasgotraci corciți și încuscriți cu ionienii de la Ion și Ilirii de la Ilie care merge în cocie, când duduie, fulgeră, trăznește și tună pe bolta cerului, când ploaie primăvara care fecundează pământul cu arături să crească și să rodească cucuruzul (porumbul) și grânele cu grâu, ovăz, secară, de la noi țară, din Molossia veche țara grâului din Europa centrală, din care denumirea de Europa cuvânt împreunat din trei silabe: eu+ro+pa pe care ca român pacifist consacrat le-am descifrat din troheul după sistemul de notare din sincretismul din arta populară adaptată la computere pe cele patru canale pe orizontală care sunt identice și pe verticală din portativul jocografic (coregrafic) tetralogie din schița grafico ritmică din care accentul grav cade pe ro de la mijlocul cuvântului care este rădăcina de la România din troheu (tro + heu). Acest sistem de notație perfecționat și adaptat la computer m-a ajutat foarte mult la descifrarea unor enigme din poliritmia din România cea mai arhaică formă de scriere din lume după scrierea petrografică din picturile rupestre din ale căror pictograme nu lipsește calul și câinele ca prieteni ai omului arhaic după biblie ca și carte sfântă din vechiul testament din geneză sau teoria evoluționistă a lui Darwin unde sunt contradicții pe care eu le-am descifrat cu discernământ din ritm, rit, mit, mimă, cult, cânt, care au șlefuit cuvântul la început nearticulat din rădăcini radicali etinomi apoi articulat din limba română ca limbă de sinteză formată din fondul și forma de aur al strămoșilor noștri, din cele peste 333 de triburi și uniuni tribale cu prefixe și sufixe din care menționez vârful Omul articulat din munții Bucegi ca toponim arhaic al strămoșilor noștri din Carpați și Balcani frați cu ei, lipiți de primele așezăminte ale lor de-a lungul Danubiului care este axa sau artera principală a Europei care desparte la cazane Porțile de Fier de la cuina aborigenilor din arta și cultura Lepenski-Vir cercetată de noi în campania de vară și toamna anului 1967, când noi am găzduit Academia României, Institutul de diactologie și folclor din București și tracologi ai dr. prof. Iosif Constantin Drăgan de la Roma și din lume, care au participat în această campanie unde s-au descoperit relicve menționate de Marija Giumbutas în civilizație și cultură de la Lepenski-Vir și Iosif Constantin Drăgan în tetralogia lui Din Noi Tracii, mileniu imperial al Daciei, Imperiul romano-trac și Istoria românilor, iar noi specialiștii în etnoantropologie, etnoastronomie, etnobiologie și etnoastrologie și etnobotanică, etnocunoaștere și etnodiactologie, etnofolclor, etnografie, etnojocologie, etnoeuritmie, etnologie, etnomuzicologie, etnopsihologie, etnosociologie, etnotetralogie din Zamolxismul precreștin de nemuritori conservatori și păstrători de valori materiale de la Muzeul Satului din Lepenski-Vir și spirituale din înțelepciunea poporului român polidisciplinar am tras concluzii de sinteză că rasa albă din Europa (lumea veche) este prin aură, gene și grupă sanguină de 0.1, formată de strămoșii noștri dacogetopelazgotraci-valachi din cele 15 vlahii din Balcani, Europa și Orientul apropiat

**In „ISTORIA UNIVERSALĂ” (în 10 volume) editată de
Academia de Științe a URSS, în voi. I apărut la Moscova în
1956 și tradus de Editura Științifică în limba română în 1959,
vorbindu-se despre statul Lydian din Asia Mică se pomeneste în
paginile 512, 513, 556, 586 despre un rege (apoi dinastie -
GUGGU(Gyges),ex.:**

... în secolul VII î.e.n., asirienii și grecii numeau pe locuitorii din valea râului Herma, lydieni. Herodot arată că lydienii se numeau la început mueoni. Este posibil ca limba lydienilor, încă foarte slab studiată să fi fost înrudită cu limba hitiților (PELASGI).

După spusele grecilor, valea râului Herma, care se vărsa în Marea Egee, era o țară „binecuvântată” fiind situată în regiunea climei mediteraniene umede și călduroase. Aici existau condiții prielnice pentru agricultură și pomicultură. În această regiune, agricultura nu depindea de irigațiile artificiale.

De asemenea se găseau aici zăcăminte de aur. Lydia era renumită pentru meșteșugul țesutului precum și prin producția de articole de piele. Meșteșugarii aveau nevoie de diferite materii prime tehnice, dintre care multe nu existau în țară, de aceea comerțul trebuia să joace un rol însemnat în viața economică de la răsărit la apus și de la miazăzi la miazănoapte, n-a putut să nu contribuie la înflorirea ei; tradiția istorică a grecilor atribuie lydienilor cele mai vechi monede bătute în istorie.

Herodot scrie că lydienii au „o mulțime de bani” (de aur, argint, aramă, bronz, care se numeau arginți, bani, coroane, cosoni, cocoșei, dragme)

Primele evenimente pe care le cunoaștem din istoria Lydiei sunt invaziile triburilor cimeriene și tracice la începutul sec. VII î.e.n. precum și schimbarea dinastiei ce s-ar putea să se fi produs din aceasta cauză

Primul rege al noii dinastii GUGGU (Gyges) s-a urcat pe tron în jurul anului 692 î.e.n. cu ajutorul regelui Așșurbanipal, Regele Lydiei a dat o luptă crâncenă împotriva sumerienilor care invadaseră Lydia după „înfrângerea Frigiei, alungându-i de pe teritoriul țării sale, iar pe la anul 665 î.e.n. i-a silit să se retragă spre răsărit. Mai târziu GUGGU a stabilit legături cu Psammetic I regele Egiptului care se pregătea să scuture jugul asirian, trimițându-i chiar trupe în ajutor.

Dar Lydia a fost în curând din nou invadată de cimerieni, care este posibil să fi fost trimiși împotriva lui GUGGU din Asiria.

În luptele împotriva acestora GUGGU a căzut pe câmpul de bătaie în anul 654 î.e.n., iar cimerienii au cucerit pentru un timp cea mai mare parte a țării și chiar și Sardes, cu excepția cetății orașului.

Fiul lui GUGGU, ARDIS (654-605) izbuti după o luptă îndelungată să curețe Lydia de cimerieni.

După ce a alungat pe cimerieni din statul său, ARDIS a pornit la cucerirea orașelor state de pe țărmul apusean al Asiei Mici. El a izbutit să cucerească Priene, oraș situat în partea centrală a litoralului în apropiere de foarte importantul oraș grecesc-Miletul. Războiul cu Miletul, n-a mai fost încununat de succes, el fiind continuat de fiul și de nepotul său.

În lupta împotriva Miletului și a altor orașe grecești de pe litoral, regii Lydiei au profitat de conflictele acestora care aveau loc încă din sec. VII î.e.n. în aceste orașe-state între aristocrația bogată și majoritatea populației libere (demos).

Un nepot al lui ARDIS, ALYATTES, a cucerit Smirna. Fiul lui ALYATTES, CRESSUS (560-546) a desăvârșit supunerea grecilor din Asia, făcându-i tributari ai Lydiei. Lydienii și-au însușit și au preluat alfabetul grecesc, limba greacă a început să fie și ea cunoscută.

După anul 550 î.e.n. statul lydian condus de CRESSUS a început războiul împotriva regelui Cyrus al Persiei și a fost zdrobit de acesta în anul 546 î.e.n. Oastea lydiană a fost înfrântă, iar armata persană a ajuns până la litoralul apusean, cucerind Sardes."

De subliniat năvălirea triburilor trace peste lydieni, apoi tendința statului lydian împins dinspre răsărit de către asirieni și apoi de perși, de a înainta spre apus până la marea Egee (și mai departe) supunând statele-cetăți și coloniile grecești

După înfrângerea lor din Asia Mică, oare nu au trecut Balcanii și Dunărea?

Întrebarea I: între dinastia GUGGU - și muntele GUGU de la noi, nu există vreo apropiere? între religia zamolxiană și zeitățile Asiei Mici, nu există vreo legătură? Da (Zamolxes) a dat naștere la foarte multe dinastii de crai/împărați și regi luminați din lumea veche de pe cele trei continente. Întrebarea II: Oare

domnul Petru Pilu Gugulanu, ar putea după un moment de adâncă meditație, să tragă o oarece concluzie asupra celor de mai sus?

îi doresc succes!

Timișoara 28 iunie 2001 **MIHAI ȚOPA**

Panteonul dacic din vârful Gugu kogaionul sau kogoianonul dacic a lui Zamolxes care și-a construit grotă sau peșteră din piatră de granit a cărei poartă de intrare este formată din trei lespegeoane uriașe în formă de % din alfabetul dacic scris pe foițe de aur din cancelaria dacică a lui Zamolxes care a introdus în cultul lui sincretismul monoteist, monahia, monarhia, monogamia, morala pre-creștină de nemuritori conservatori și păstrători de valori materiale și spirituale la scară umană /universală evoluată și superioară grecilor achei care descind și ei din pelașgo-tracLprin asimilare, corcire, încuscire și înmulțire cu ionienii, ilirii, lidienii din lumea veche..

Aria sau arealul lor de răspândire din lumea veche de pe cele trei continente din Asia Mică, Africa (Orientul Apropiat) și Europa din care Europa cuvânt format din trei silabe eu +ro+ pa pe care eu ca român pacifist consacrat l-am descifrat din troheul tracic după sistemul meu de notație a sincretismului din artă adaptat la calculator tot mai sofisticat care descifrează totul din aritmia celor patru operații din aritmetică, din jocurile de copii, din uliță în cei șapte ani de acasă adunate și jucate de mine în copilăria mea din cotul lui Pilu de pe ulița școlii bătrâne din comuna Obreja adevărata tapae dacică din gura văii Bistrei (Bysthere) din satul bătrân dintre ape Axâni, Bistra, Burau, Calova, Iezuit, Ierugă, Munteanul, Scoarța, Strâmba, ValeaPleșii, Valea Popii, din Olan, hidronime dacice menționate de mine în monografia etnojocologică a comunei Obreja adevărata tapae dacică unde am reconstituit jocul de călușari al cavalerilor căluceni, căluceri, călușari de pe Valea Boierului de Bistra supranumit ca rege/ împărat Boierebista omonim împreună descifrat din jocul cules de la gugulani de pe cele trei văi Bistra, Sebeș, Timișul Superior (Tibiscus) unde în Caran + Sebeș a fost cetatea lui Boierebista ca și panteonul dacic a lui Zamolxes din vârful Gugu descoperit de păcurari/păstori oieri din Zărvești care aveau stânele de oi în arealul vârfului Gugu din masivul Retezat devenit Parc Natural/Național/ European ca monument natural de unde etnobotanistul Alexandru Borza a adunat foarte multe specii din flora lui și a descris în sanctuarul dacilor cu fotografii alb/negru unde sunt și eu ca ajutor de ghid ca elev la Liceul Teoretic „Traian Doda” din Caransebeș capitala gugulanilor care .mai poartă căciulă sau clăbăț din piele de miel alb, belită, argăsâtă și croită după arhetipul dacic purtat de ultimuljege, erou, martir și sfânt Decebal reprezentat în șapte secvențe din Columna”Tuf Traian de la Roma arborele genealogic al românilor

Prof. Petru Pilu Gugulanul etnojocoiog

BIBLIOGRAFIE

- 1.NICULESCU GHEORGHE, *Munții Țarcu-Godeanu*, Colecția *Călăuza turistului*, Editura U.C.F.S., București, 1967
- 2.Dr. MARIUS BIZERA, *Ghid turistic al județului Caraș-Severin*, Editura Consiliului Popular al Județului Caraș-Severin, Reșița, 1971
- 3.DĂNUȚ CĂLIN, *Munții Godeanu*, Colecția *Munții Carpați* nr. 24, Editura Concept LTD, București, 2000
- 4.Prof. PETRU PILU GUGULANU, *De unde venim? Cine suntem?*, „Coloana Infinitului”, anul IV, voi. III, nr. 37-39 (mai-iulie), 2001, Timișoara, pp 10 - 26